

Vrij verkeer binnen Koninkrijk (1)

Mr. Arjen van Rijn is advocaat in Den Haag en buitengewoon hoogleraar staatsrecht en staatkundige vernieuwing aan de University of Curaçao (Universiteit van de Nederlandse Antillen). Deze lezing is een bijdrage aan een eerder symposium in Den Haag eind vorig jaar en stond bovendien in de Nieuwsbrief van de Antilliaanse Juristen Vereniging (AJV).

Sinds de ontmanteling van de Nederlandse Antillen is het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden uiteengevallen in een groot aantal verschillende entiteiten. Behalve Aruba hebben nu ook de eilanden Curaçao en Sint Maarten de status van land gekregen. Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn rechtstreekse banden met Nederland aangegaan en worden tegenwoordig aangeduid als Caribisch Nederland.

DOOR ARJEN VAN RIJN

Die verbrokkeling heeft uiteraard ook gevolgen voor de vrijheid van migratie tussen de verschillende entiteiten en daarmee ook voor de mogelijkheden van Nederlanders om zich vrij tussen deze entiteiten te bewegen. Daar wil ik het met u over hebben.

Ik begin met een belangrijke constatering, namelijk dat Nederlanders niet overall binnen het Koninkrijk dezelfde rechten hebben louter vanwege het feit dat ze de Nederlandse nationaliteit hebben. Het Nederlanderschap zelf, dus de vraag wie Nederlander kan zijn en wie niet, is in alle delen van het Koninkrijk aan dezelfde regels gebonden. Dat eist het Statuut, de constitutie van het Koninkrijk.

Maar de consequenties van het Nederlanderschap behoren op grond van datzelfde Statuut tot de autonome bevoegdheid van de individuele landen. Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten mogen ieder voor zich bepalen wanneer personen van Nederlandse nationaliteit het kiesrecht hebben en ook, onder welke voorwaarden

Nederlanders het recht op toelating tot het territorium van Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten hebben. Dit zegt artikel 3 van het Statuut.

Kortom: een Europese Nederlander heeft niet automatisch recht op toelating tot zeg Sint Maarten en een Arubaanse Nederlander heeft niet automatisch recht op toelating tot het Europese deel van het Koninkrijk. Niet iedereen zal dat leuk vinden maar zo is het in 1954 afgesproken. Het is een gevolg van de keuze om alleen die aangelegenheden samen te regelen die strikt noodzakelijk zijn. En dat zijn kort gezegd de onderwerpen die met de soevereiniteit naar buiten toe te maken hebben, zoals nationaliteit, buitenlandse betrekkingen en defensie.

Ook het VN-Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en het Europese Verdrag inzake de Rechten van de Mens staat toe dat binnen een nationale staat het zogeheten moederland en de overzeese gebiedsdelen als verschillende grondgebieden worden beschouwd.

Ik vertel u dit zo uitvoerig omdat

er geen misverstand over mag bestaan dat elk land binnen het Koninkrijk het recht heeft om op het punt van de toelating en uitzetting zijn eigen regels en beleid te hanteren. Het enige wat niet mag is discrimineren tussen Nederlanders van buiten het eigen land als

Elk land binnen het Koninkrijk heeft het recht om op het punt van de toelating en uitzetting zijn eigen regels en beleid te hanteren.

FOTO'S ANTILLIAANS DAGBLAD

het gaat om de toelating tot het eigen territorium. Curaçao moet dus Arubanen en Sint Maartenaren in beginsel hetzelfde behandelen.

Nederland heeft van het recht om de toelating van Nederlanders uit de West te reguleren in al die jaren nog nooit gebruik gemaakt. De ratio daarachter is steeds geweest dat elke Nederlander, waar die ook woont, het recht behoort te hebben 'in veilige haven' terug te keren als de nood aan de man of vrouw is. Dat neemt niet weg dat je daar natuurlijk wel grenzen aan kunt stellen. De afgelopen jaren is er ook regelmatig discussie geweest of er niet regels zouden moeten worden opgesteld om personen uit de West met een criminele achtergrond de toegang tot Nederland te weigeren dan wel terug te kunnen zenden naar hun land van herkomst. Tot dusver is het er nog altijd niet van gekomen.

De Nederlandse Antillen, en sinds 1986 Aruba, hebben wel altijd perk en paal gesteld aan de toelating van Nederlanders uit het Europese deel van het Koninkrijk. De Caribische eilanden waren en zijn

kleine, kwetsbare gemeenschappen. Men wilde voorkomen dat door een te grote influx van Europese Nederlanders de economie en ook de culturele eigenheid uit het lood zou kunnen raken. Met name heeft er altijd angst bestaan voor een versterking van de arbeidsmarkt door de komst van al te veel Europese Nederlanders. Ik vind dat de behoefte aan bescherming van de eigen samenleving om zulke redenen legitiem is. Als regulerende maatregelen nodig worden geacht, is dat in principe oké. Het is de keuze van dat eiland of van die eilanden zelf. Men zal de consequenties daarvan ook zelf hebben te dragen.

Tot rond de millenniumwisseling waren de regels die de toen-Antillen hanteerden vrij strikt. Op grond van de rechtspraak gold voor Arubanen al dat hun de toegang tot de Antillen niet kon worden geweigerd en vice versa als ze beschikten over huisvesting en voldoende middelen van bestaan. Europese Nederlanders hadden echter een verblijfsvergunning nodig. In zijn algemeenheid kreeg

men die pas als was aangetoond dat er geen Antilliaan beschikbaar was om dat werk te doen.

Dat is veranderd in - naar ik meen - 2003. Sindsdien geldt dat ook Europese Nederlanders van rechtswege worden toegelaten wanneer zij beschikken over huisvesting en voldoende middelen van bestaan om in hun levensonderhoud te voorzien. Deze eisen zijn neergelegd in artikel 3 lid 1 sub f van de Landsverordening Toelating en Uitzetting (LTU). Wat hieronder in de toelatingspraktijk van alledag precies moet worden verstaan, is uitgewerkt in een instructie aan de Gezaghebbers van de toenmalige eilandgebieden van juni 2006, die materieel nog altijd wordt gevolgd. Ook Europees-Nederlandse studenten en stagiaires worden van rechtswege toegelaten, zij het dat voor hen nog enige specifieke op hun situatie toegesmede eisen gelden.

In dit regime is sinds 10-10-10 in principe geen verandering gekomen, nog niet tenminste. Wel kunnen de regels in de toekomst

uit elkaar gaan lopen want Sint Maarten mag als het dat wil natuurlijk een andere koers gaan volgen dan Curaçao. Zo bewandelt Sint Maarten op het gebied van de visumplicht voor niet-Nederlandse vreemdelingen (met instemming van Buitenlandse Zaken) inmiddels al eigen wegen. Ook Nederland mag voor de BES andere regels gaan invoeren dan Sint Maarten of Curaçao. Er zijn nu eenmaal meer wettelijke stelsels gekomen. Dat is als gezegd tot dusver nog niet gebeurd.

De LTU's van Curaçao en van Sint Maarten en de Wet Toelating en Uitzetting BES wijken op het punt van de toelating van Nederlanders uit andere rijksoorden niet van elkaar af. Voor wat betreft Caribisch Nederland wil Den Haag ook in de toekomst voornamelijk aansluiten aan de Caribische context. De Nederlandse Vreemdelingenwet wordt niet van toepassing op de BES-eilanden. Europese Nederlanders blijven ook voor wat betreft de BES aan dezelfde regels onderworpen als op Curaçao en Sint Maarten.

Op grond van de rechtspraak gold voor Arubanen al dat hun de toegang tot de Antillen niet kon worden geweigerd en vice versa als ze beschikten over huisvesting en voldoende middelen van bestaan. Europese Nederlanders hadden echter een verblijfsvergunning nodig. Dat is veranderd. Nu geldt dat ook Europese Nederlanders van rechtswege worden toegelaten wanneer zij beschikken over huisvesting en voldoende middelen van bestaan om in hun levensonderhoud te voorzien.

